

Herkesten Bir Şey Öğrendim

EMRE
KONGAR

SÖYLEŞİ:
FERİDUN ANDAÇ

Remzi Kitabevi

PROF. DR. EMRE KONGAR'IN YAYINEVİMİZDEKİ DİĞER KİTAPLARI

ABD'nin Siyasal İslam'la Dansı (8. basım, 2012). Türkiye'nin öndeki "model olma" seçeneğini irdeleyen.

Atatürk Üzerine (7. basım, 2011). Atatürk üzerine özgün denemeler.

Babam, Oğlum, Torunum (7. basım, 2011). Emre Kongar'ın 100 yıllık aile öyküsünü, Türkiye'nin toplumsal değişmesine koşut olarak anlattığı anılar.

Ben Müsteşarken (11. basım, 2011). Emre Kongar'ın Ankara'da, siyaset, bürokrasi ve sanat çevrelerinde yönetici olarak geçirdiği yıllar, eleştirel bir mizah anlayışıyla anlattığı anı kitabı.

Demokrasi ve Kültür (7. basım, 2012). Demokrasiimizin sorunları, kültür ve demokrasinin ilişkileri.

Demokrasi ve Laiklik (7. basım, 2012). Günümüzün saptırılmış kavramları olan demokrasi ve laiklik konularında açıklayıcı yazıların toplandığı bir "aydınlanma" kitabı.

Demokrasi ve Vampirler (4. basım, 2002). Türkiye'de demokrasinin yaşama düzenine nasıl dönüştüğüne ilişkin güncel çözümleme ve yorumlar.

Demokrasimizle Yüzleşmek (19. basım, 2008). Türkiye'deki demokratik rejimi eleştiren ve çözümler öneren bir çalışma.

Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk (14. basım, 2011). Atatürk'e, toplumbilim kuramları açısından yeni bir bakış.

Hocaefendi'nin Sandukası (roman), (19. basım, 2012). Günümüz toplumunun, üniversitesinin ve öğrenci olaylarının hicvedildiği, Fatih Sultan Mehmet döneminde geçen bir aşk, macera ve gerilim romanı.

İçimizdeki Zalim (8. basım, 2011). Bir toplumbilimci duyarlılığıyla hem bireysel dünyamızda hem de toplumsal yaşamın derinliklerinde "zalim"ın izin sürüldüğü bir kitap.

Kızlarım Mektuplar (67. basım, 2012). Emre Kongar'ın, okumak için evden ayrılan ikiz kızlarına yazdığı, onlarla dertleştiği, kendisini ve erkek egemen feodal toplumu eleştirdiği mektuplar.

Konsantremi Bozma! (4. basım, 2006). Prof. Emre Kongar, keskin gözlem gücü ve derin kültürüyle, hem "Türkiye'deki medya"nın, hem de "medyatik Türkçe"nin sorunlarına eğiliyor.

Kültür Üzerine (9. basım, 2008). Kültür üzerine temel bilgiler, denemeler, kültürümüzün kaynakları ve özellikleri.

Küresel Terör ve Türkiye (12. basım, 2011). Prof. Emre Kongar bu yapıtında küreselleşmeyi, küreselleşen terörü ve bu ikisinin dünyayı ve Türkiye'yi nasıl etkileyeceğini irdeleyen.

12 Eylül Kültürü (6. basım, 2012). 12 Eylül'ün kültürel açıdan eleştirisi.

Tarihimizle Yüzleşmek (91. basım, 2012). Resmi ve gayriresmi tarihin eksiklerini, yanlışlarını irdeleyen bir çalışma.

Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği (16. basım, 2012). Toplumsal bilimlerdeki büyük, orta ve küçük boy değişme kuramlarının anlatıldığı, eleştirildiği ve Türkiye için sonuçlar çıkarıldığı bir temel başvuru kitabı. (Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülü)

Trajikomik (6. basım, 2005). Emre Kongar'ın, toplumsal sorunlarımıza ince bir mizah anlayışıyla eğildiği, hem gülümseten hem de düşündüren bir kitap.

Türk Toplumbilimcileri I (5. basım, 2003). Emre Kongar'ın arkadaşlarıyla birlikte yazdığı bir temel başvuru kitabı.

Türk Toplumbilimcileri II (3. basım, 2001). Birinci cildin devamı. Her toplumbilimcinin elinde bulunması gereken bir yapıt.

Türkiye Üzerine Araştırmalar (2. basım, 1996). Gecekondu, aile ve kent planlaması üzerine toplumbilimsel yaklaşımlar.

Yamyamlara Oy Yok! (5. basım, 1999). Türkiye'de siyasal yozlaşma ve politikacıların nasıl yamıyallaştığı üzerine denemeler.

Yaşamın Anlamı (13. basım, 2009). Yaşam, sevgi ve üretim üzerine otobiyografik denemeler.

21. Yüzyılda Türkiye (45. basım, 2012). Geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe Türkiye'yi çözümleyen bir yapıt. (Aydın Doğan Vakıf Ödülü)

28 Şubat ve Demokrasi (6. basım, 2012). 28 Şubat'ın demokrasi açısından ifade ettiği anlam ve Türkiye'nin demokrasi sorunları üzerine düşünceler.

Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe (3. basım, 2003). Yozlaşan medyanın sorunları, Türkçe yanlışları ve çözüm önerileri.

EMRE KONGAR
Söyleşi: FERİDUN ANDAÇ

Herkesten Bir Şey Öğrendim

8. Basım

Remzi Kitabevi

HERKESTEN BİR ŞEY ÖĞRENDİM / Emre Kongar
Söyleşi: Feridun Andaç

© Remzi Kitabevi, 2013

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Bu kitabın 1. ve 7. basımı 2009 yılında
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'nda
yapılmıştır.

Editör: Eylül Duru
Kapak: Ömer Erduran
Kapak fotoğrafı: Bünyamin Aygün

ISBN 978-975-14-1575-2

SEKİZİNCİ BASIM: Eylül 2013

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 10648

Sunuş

Zamanın tanıklığını getiren kitapların önüne çağının çağdaşı olan kişilerle yapılmış söyleşi kitaplarını koyabiliriz.

Anı, günlük, mektup, özyaşamöyküsü, yaşamöyküsü bir bakıma tanıklıkları getirir. Yaşadığı zamana iz düşüren, işi/uğraşı nedeniyle taşıyıcı bilinç aydınlığını zamanına yayan kişilerin bu serüvenlerini yazıda görmek okurlar için de zenginleştiricidir.

İlgi alanlarımız ne olursa olsun, yetişme ve yaşama çağımızın her döneminde karşımıza çıkan, bizleri uğraşları ve yapıp ettikleriyle etkileyip yönlendiren kişilerin ötedeki serüvenleri de zaman zaman çekicidir.

Kendi yazdıklarını bir biçimde okuruz. Kendilerine dair kendi sözleriyle anlattıklarına öyle sıklıkla rastlamayız. Bir neden olmalı onların anlatım yolunu açabilecek.

İşte söyleşi bu yolun ilk adımıdır.

Söyleşenle söylenen arasında kurulan bağ öncelikle tanımayı, anlamayı, neden söyleşmek gerektiğini duyduğunu bilmeyi; o kişiyi niçin/nasıl söyleştirmek gerektiğini kavramayı içerir.

Böyle düşündüğüm içindir ki; uzunca süredir bu türden söyleşiler yaptım, bunların bir bölümünü kitaba dönüştürdüm.

Emre Kongar’la söyleşi kitabını da öteden beri düşünürüm.

Kendisiyle kitapları üzerine yaptığımız konuşmalar, bunlara dair yazdıklarım, beni Kongar’a, hem yaşamına hem de düşün dünyasına yakınlaştırmıştı.

Aydınlık bakışı, toplum moralisti olan konumu olumlu gelirdi. Yazıp ettikleri, dile getirdikleriyle bir yerde durmuş olması hayatın iyimser yanını hatırlatır, yaşadığımız günlerin değişen-dönüşen durumlarına bakarak yaşamanın sorumluluk bilincini de getirip önümüze koyardı.

Onun bu yanlarını, yetiştirme koşullarını, oluşturduğu birikimin serüvenini bir yanıyla okurlarına tanıtmak, belki de aktararak aşılama yapmak gerekirdi diye düşünürdüm.

Kongar’ı, bu yanlarıyla, toplum içinde gençler için bir rol-model olarak da gösterebilirdim. O, gerçi, yazdıklarıyla kendisini ortaya koyuyor; vurguladığım işlevin birçok boyutunu gösteriyordu. Ama farklı bir bakışın söyleşisiyle onu yüzleştirmek, bir kazıcı gibi hayatının evrelerine bakmak; Kongar’ın saklı, belki kendince de örtük kalan yanlarını ortaya çıkarmak, böylesi bir düşünceyi pekiştirebilirdi.

Onunla söyleşi yolculuğumuz bu duygu ve düşüncelerle başladı.

Aralıklı zamanlarda, Türkiye’nin gündeminin sıcak/yoğun olduğu günlerde yapıldı bu söyleşi... Bunların yansımaları da yer yer söyleşimizde yer aldı. Bir toplumbilimci olarak Kongar’ın kişisel tarihinden söz ederken, bunlardan uzak kalmanın doğru olmayacağını düşünerek gündemleşen konular üzerine de düşüncelerini almayı önceledim. Dahası, onun bu konularda neler düşündüğünü, olagelenleri nasıl

yorumladığını ortaya çıkarabilmek için yer yer bunlara dönük söz açıcılıklarda bulundum.

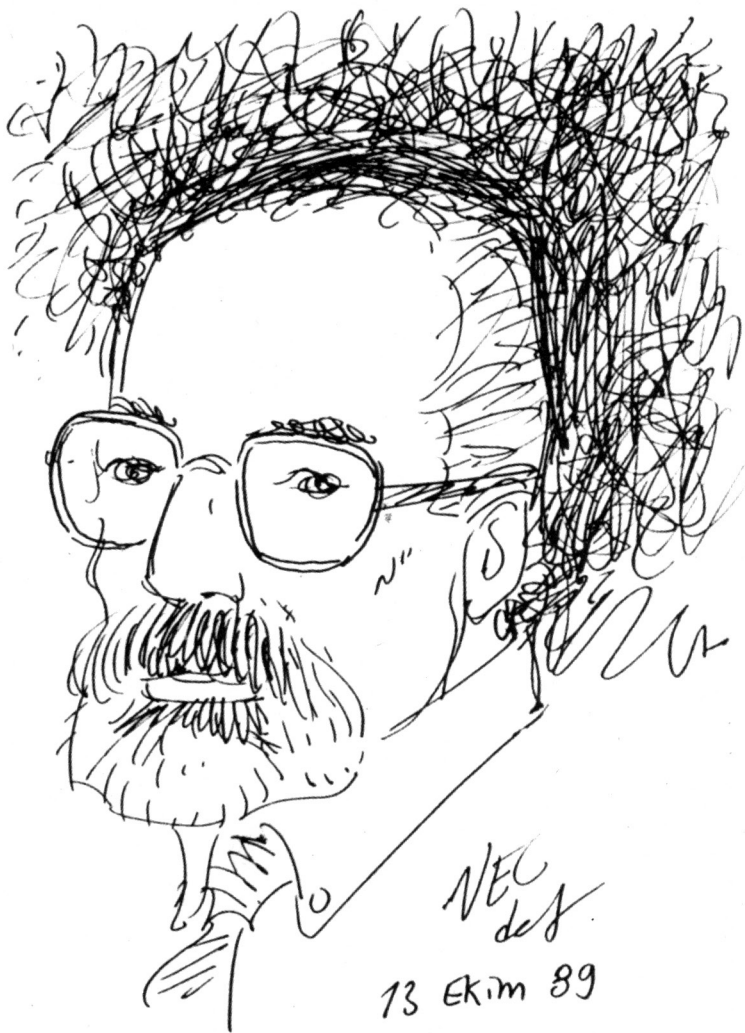
Kongar'la otuz üç görüşme yapmışız; toplamında elli saate yakın konuşmuşuz.

Tabii bu hacim bir kitabın boyutlarını çok aştı. Bu yüzden pek çok konuyu ve bazı ayrıntıları dışarıda bırakmak zorunda kaldık.

Yine de ortaya çıkan söyleşinin sadece Kongar'ın bilinmeyen yönlerine ışık tutan değil, aynı zamanda Türkiye'nin yakın tarihine de bir bakış olduğunu söylemek isterim. Bu söyleşide bir bilim adamının kişisel tarihine bakarak Türkiye'nin 1940 sonrası tarihsel/toplumsal/kültürel gelişim seyrini okuyabilirsiniz.

İyi okumalar dileğiyle.

E. A.

13 Ekim 89

DEĞERLİ EMRE HOCA'YA LAYIKIYLA
SUNULAMAMIŞ DEĞERSİZ BİR DOĞUM
GÜNÜ JESTİ ... BİR SONRAKİ SİNAVA
BAŞARILI OLMAYI UMARAK ... SEVGİYLE ...
İYİ Kİ VARSIN EMRE HOCA ...

İçindekiler

Sunuş	5
Ayrıntılardaki Emre Kongar	11

HATIRLAMA YOLCULUĞU, 19

1. Yaşam Dönemeci	21
2. İzlerin Ardında	61
3. Farkında Olunan Bir Hayat	82
4. Kıyıdan Bakmak	90

KENDİNİ VAR ETME, 99

5. Varlığın Sesi	101
6. Yeni Hayatın Rengi	108
7. Ankara’da Yaşam/Amerika’da Geçen Günler	136
8. Bir Akademisyenin Üniversiteden İstifası	156

TÜRKİYE’Yİ OKUMAK İÇİN, 163

9. Türkiye’ye Bakmak	165
10. Aydınlanma	194
11. Değişimin Yansılarını	208

TOPLUMBİLİMİN ÖĞRETTİĞİ, 233

12. Toplumbilimi Anlamak	235
13. Askeri Darbenin Eşiğinde	247

14. 12 Mart 1971 Dönemi.....	259
15. Üniversite ve Bilim.....	263

AYDINLARLA YÜZLEŞME, 297

10

16. Yaşadığının Anlamı	299
17. Çocuklar	312
18. Basın Dünyasına İlk Adım.....	321

HAYATIN BULUŞMA NOKTALARINDA, 357

19. Politik Arenada.....	359
20. Kültüre Bakmak	368
21. Kültür ve Politika	376
22. Medyanın Yüzleri.....	389
23. Yaşama/Çalışma Biçimi.....	421

SÖZCÜKLER ANLATIR, 439

Emre Kongar İçin “Anahtar Sözcükler”	441
Yaşamöyküsü	450
Ödülleri.....	454
Eserleri	456
Kitaplardaki Makaleler	460
Dergilerdeki Bilimsel Makaleler	464
1990’dan Sonra Yapılan Konuşmalar ve Verilen Tebliğler	466
İngilizce Metinler	468
Yaşamöyküsü İçin Kaynakça.....	469
Söyleşi ve Röportajlar	471
Dizin	473

Ayrıntılardaki Emre Kongar

Feridun Andaç

Emre Kongar, biriktirerek yol alan biri.

Aydınlanma düşüncesiyle buluştuğu ortam, yani, 1940'lı yılların sonrası, bir bakıma onu var etmiştir.

Kuşkusuz onun bu yanı saklıdır, yazıp ettiklerinde açıklıkla öne çıkmaz. Doğumu, aile ilişkileri, 1940-1950'li yılların İstanbul'unda yaşadıkları, üniversitede okumak için Ankara'ya sürüklenişi, orada bir tür “getto”vari bir ortamda bilimle, akademik dünyayla, siyasetle ve ülke gerçekleriyle buluşması...

Daha Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okurken bilim adamı olmaya karar vermesi, karşısındaki bilim insanlarıyla birebir çalışma olanağını yaratması, oradan yansıyanlarla yaşam yolunu belirleyebilecek bir seçimi yapma kararlılığı, bu amaçla da edindiği Birleşmiş Milletler bursu ile ABD'ye gidip mezuniyet sonrası çalışmasını yapması... Ülkesine dönüp geldiğinde, kendisini bir yol ayrımında görmez, karşısındaki “iyi iş” olanaklarını bir yana bırakıp üniversiteden yana seçimini yaparak “iş”e başlar.

Onun bilim insanı olarak öyküsü bu noktada başlamaz el-

bette. Sözüünü ettiğim önceki süreçler bir hazırlık dönemidir Kongar için. Ki, bu da, neredeyse lise yıllarına değin uzanır. Her şeyden önce okuma tutkunu olarak eğitim yolunu renklendirmiş, yaşadığı aile ortamında bağımsız bir kişilik olarak yetişmesi ise geleceğinin ibresini belirlemiştir aslında.

Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin verimli iklimi onu içine çekip almış; dönemin birçok öğrencisine olduğu gibi ona da el veren hocalarının yol açıcılığıyla kendi yolunu bulma serüvenine adım attırmıştır.

Sonrası, ondaki çalışma azmi, okuyup araştırma tutkusuyla buluşunca, bugünün Emre Kongar'ını var eden bir seyrin serüvenine katılır.

Bunlar bir araya getirildiğinde, pekâlâ, bir bilim adamının romanı olarak yazılabilecek düzeydedir Kongar'ın hayatı. İniş çıkışları olmayan, ama yol/yön gösterici, “doğru” bir hayat. Taşıyıcı bilinç aydınlığıyla geçen verimli dönemler, dönemeciler...

Siz bir arkeolog gibi onun hayatına yöneldiğinizde görebilirsiniz bunları.

Genç bir bilim insanı olarak üniversiteye adım attığı yıldan bugüne tam kırk iki yıl geçmiştir.

O günlerin heyecanını, coşkusunu yansıtan bir gülümseme vardır yüzünde sürekli.

İçindeki Emre Kongar'ı anlatırken bunu daha iyi gözlüyordum.

Uzun bir söyleşiye karar verdiğimizde, bunun zaman ve mekânını bekliyorduk. Çünkü bu, bir tür sözdü; yıllar öncesine uzanıyordu. Zamanı geldiğinde, onun Etiler-Ulus'taki çalışma evinde yüz yüze, öteki Emre Kongar'ı ortaya çı-

karma yolculuğuna çıkacağımızı biliyordum. Mademki so-
ran/konuşturan/söyleştiren olacaktım, o zaman ona dair ya-
zılanlara da göz atmalıydım.

Belleğimde iz bırakan yazılardan biri, Cemal Süreya'nın
çizdiği Emre Kongar portresidir. Yazısının bir yerinde şunla-
rı söyler Süreya:

“Keynes, modern resim kuramlarıyla da ilgileniyordu;
tıpkı Valéry'nin matematikle ilgilenmesi gibi. Aydın Yalçın'ın
bir (*Forum*'un ilk yılları) ekonomist olarak belirmesi, etki-
li olması, geçmişindeki başka bir disiplinin, toplumbilimin
varlığına da bağlanabilir. 1950 ve '60 kuşağının toplumbi-
limlerdeki temsilcileri kendi uzmanlık alanları dışında kalan
alanları da kolağan ettiler; sanatın dünyadaki ve ülkemizde-
ki serüvenine yabancı kalmadılar; hatta kimileri birinci elden
izlediler sanatı. Emre Kongar bunların başında gelir.

Sakalı ele vermeyişinde, bir Sokrates davranışı yok mu?”
(*99 Yüz/İzdiüşümler-Söz Senaryosu*, Cemal Süreya, Mart 2006,
YKY, s. 65)

Kendi yazdıklarını bir kez daha süzgeçten geçirmeliy-
dim. Özellikle de şu dört kitabının (*Yaşamın Anlamı, Ben
Müsteşarken, Kızlarıma Mektuplar, Babam Oğlum Torunum*)
satır aralarını okumam, öteki Emre Kongar'ı görmeme kapı
araladı demeliyim.

Okurken, not alırken, bunları sorulara dönüştürürken bi-
liyordum ki, Kongar'la aramızdaki sözlerin satır başları ola-
caktı her biri. Çünkü o anlatırken, başka ayrıntılar çıkıyor-
du karşımıza. İster istemez sözün başka iklimlerinde gezini-
yorduk.

Dakiklığı, konuşmaya özeni, hatırlama bilincinin getirdikleri karşısındaki çocuksu şaşkınlığı, değerbilir hali, sezgisel zekâsıyla ortaya çıkardığı karşılaştırmalar, çözümleyici bakış açısı, kararlı tutumu, asla indirgeyici olmayan karşıt düşüncelere serinkanlı bakma yetisi... Bütün bunları sarmalayan sevecenliği... Karşımda duran okuma/yazma tutkunu bir düşünce insanının dinamizmi, her söz buluşması sonrasında bana yeni kapılar aralıyordu.

Kendisini ve Türkiye'yi konuşuyorduk. Türkiye'nin tarihsel toplumsal yapısıyla içselleşerek gelişen bir hayatı... İnsan yüzlerini, edinilen uğraşları, insanların buralardaki hallerini, kendi duruşunu, yaptıklarını/yapmak istediklerini, yazıklandıklarını, iyicil biçimde andıklarını, tutkuyla yol aldıklarını, hatırlayarak sevindiklerini...

Dönemeçlerinde, tek parti dönemi, Demokrat Parti iktidarı, 27 Mayıs 1960 İhtilali, 12 Mart 1971 “ara rejimi”, 12 Eylül 1980 “askeri darbe”si, “28 Şubat” muhtırası vardı.

Yaşanan zamanı yazılan bir tarihe dönüştüren bilim insanının kişisel tarihi de, bu seyrinde yol alıyordu. Gördükleri, yaşadıkları, tanıklıkları, içinde yer aldıkları, kıyısında durdukları, coşkuyla karşıladıkları, burukluk taşıdıkları, karşı oldukları... Kongar, bunlar karşısında tümüyle kavrayıcı olmanın yanı sıra, uzak-yakın, kimi kez de farklı merceklerden anlamı derinleştirerek, çözümleyip ne olduğunu görerek/gösterecek bakmayı yeğliyordu.

Bu türden yaklaşımı, yorumu, bakış açısının çeşitliliğiyle—ama o kadar da net ve duruluğuyla—bir Rönesans insanı gibi duruyordu karşımda.

Onunla her buluşmamızda zaman zaman bir havuzun ek-

seninde gezindik. Kimi anlarda da kuyulardan geçtik. Bazen arkeoloğu olduk hayatın. Sırlı yanlarına cep aynası tutan bir çocuk edasına kapıldığında ise, sakınmadan yanıtlar verdi. Satır aralarını okumak gerek dercesine baktı bazen, hatta baktırdı. Öğrenmenin öğrencisi hali, onu, benim gözümde başka bir yere taşıdı. Yerindelik duygusu, varoluşun anlamını bilme bilgeliği, kendi doğruları kadar karşısındakinin doğrularını da anlama yetisi/sabrı, dili bu anlamda araçsal değil işlevsel kılma çabası ve daha birçok şey gelip bu söyleşilerimizin önünden, ardından, aralıklarından geçiyordu. Kendini göstererek, hissettirerek, düşündürerek üstelik.

Öyle bir an oldu ki, onunla bir söyleşi kitabı ortaya çıkarma çabası yerine, sanki kimi anlarda, Ege’de bir agorada Aristo’nun kitaplığının gölgesinde ya da Eflatun’un o ünlü söyleşilerinde, yaşanan zamanın durup bilgi ve aklın öne geçtiği düşün zamanında soluk aldığımızı hissettim.

Onda okumanın bir tutku, çalışma azminin bir yaşam biçimi olduğunu gördüm.

Bir de, evcil bir dünyanın sarmalayıcı yanlarını... Hayatını denge(ler) üzerine kuran Kongar’ın iyi bir bahçıvanla —eşi Bilgi Kongar— bir bahçe kurduklarını gözledim.

Tasarlanan değil, yaşandıkça yol alınan bir hayattı onunkisi.

Rastlaşmalar, denk düşme anları çoğunlukla hayatının ivmesi olmuş. Bu seyrin akışı tümüyle yansıdı söyleşimize.

Bir de taşıyıcılık misyonu...

Evet, Kongar, taşıyıcı bir bilim insanı, öğretici bir yazar. Kuşaklararası diyalogcu... Toplumun birçok kesimini kucaklayan bir moralist olmasında, bu iki yanı belirleyicidir.

Hayatı basmakalıp sözler, iğreti yaşamalardan uzak; anlamaya, anlamlandırmaya, öğrenmeye açık bir seyir izler.

Çalışma evine adım attığınızda sizi karşılayan kalemlerle örülü ceviz masa, çeşit çeşit bastonlar, kutular, kitaplar, biblolar... Bir de atlar... Gözünüzü alan diğer nesnelerin başında irili ufaklı, ahşap, gümüş, dökme at heykelcikleri gelir. Duvarlardaki fotoğraflar, yazılar, çizim ve resimler ise, onun kişisel tarihinin dönemeçlerinde iz bırakanların birer andacı...

Dönüp bakıyorum her birine. Oradaki her bir ayrıntıda Emre Kongar'ı görüyorum.

Her yazar evi, bir yalıtılmışlık duygusu yaşatır bende. Kendini orada var etme, bulma duygusunun aurası sarmalamıştır her yanı.

Kongar'ın "çalışma evim" dediği mekâna adım atınca, onu anlatan nesnelerle örülü bir salonda bulmuştum kendimi. Bir süre oturup yana yöreye baktığınızda Kongar'ı anlamaya kapı aralayan ne çok şey olduğunu gözlerdiniz.

Daha içlere gidip kütüphanesine göz atınca, onun gerçekten kim olduğu çıkardı karşınıza.

İşini bir başına gören biri. Bunca şeyi bir araya getirip sonra da kotarmada gelip sığındığı mekân, her şeyiyle ona ait bir dünya...

Yazı yazmak isteyen bir kadının parası ve kendine ait bir odası olması gerektiğinden söz eden Virginia Woolf'un bu düşüncesi, bugünün yazarı için elzem bir şeydir. Yazan, düşünen, üreten yazarın/bilim insanının kendine ait odası olması kaçınılmazdır. Kongar'ın "oda"sı/yazı mekânı, bu anlamda onu tanımlayan bir yer.

Bunlara bakarak ona dair bir yolculuğa da çıkabilirdiniz, tıpkı yazdıklarıyla yüzleşince yaptığınız gibi. Ama onun bir başka, bence en önemli yanı da “hoca”lığı. Benzer bir şeyi öğrencileri için de söyleyebilirim. Eğer bir öğrencisiyle rastlaşıp konuşmuşsanız, Kongar’ı tanımanız için yeterli ipuçları yan-sır size oradan.

Kongar’la tanışmamın ilk adımı böyle bir rastlaşmayla gerçekleşmişti. Hacettepe Üniversitesi’nden öğrencisi olan bir yakınım, bana, Kongar’ın dönem çalışması olarak verdiği Aysel Özakin’in *Alnında Mavi Kuşlar* romanı üzerine hazırladığı ödevi göstermiş, hangi yanlarıyla ele alıp irdelenmesi gerektiğine dair Kongar’ın çizdiği rotayı dile getirmişti. Onun gözünden Emre Kongar’ı dinlerken, dergilerde, gazetelerde yazılarını okuduğum Kongar’ın kitaplarını almıştım önüme.

Türkiye’nin Toplumsal Yapısı, o günlerde sık sık dönüp okuduğum *Türkiye’nin Düzeni* (Doğan Avcıoğlu), *Türkiye’de Geri Kalmışlığın Tarihi* (İsmail Cem), *Azgelmişlik Sürecinde Türkiye* (Stefanos Yerasimos), *Türkiye’de Çağdaşlaşma* (Niyazi Berkes) kitaplarının yanında yerini alırken; bir başka yaklaşımın, Türkiye analizinin verileriyle yüz yüze olduğumu görmüştüm.

Bir başka önemli yan ise, Kongar’ın, belki de o günlerde ders kitabı olarak okuttuğu bu çalışmasının, genç bir okura, yeni bir Türkiye okuması yapabilmesi için bambaşka bir ufuk açabilmesiydi. Bunu da, onun kendini okutabilen yazarlar katında yer almasına bağlıyordum daha çok.

Kongar’ın yazarlık dokusunda böylesi bir yan, üslup var. Bilgi yığması yapmadan kavrayıcı bilincin aydınlığında yol olarak ayrıştırıp çözümleyen, buluşturup gösteren, zaman za-

man da öğreten bir yan. Onu, öğretici yazar, moralist kılan da bu özellikleridir kanımca.

Kendini sürekli besleyen, ilgi alanlarını bilimsel çalışma alanı ekseninde sürekli genişleten; insana, topluma, tarihe, politikaya, gündeş olaylara o birikimin imbiğinden geçirdiği düşünce aurasıyla bakan biri.

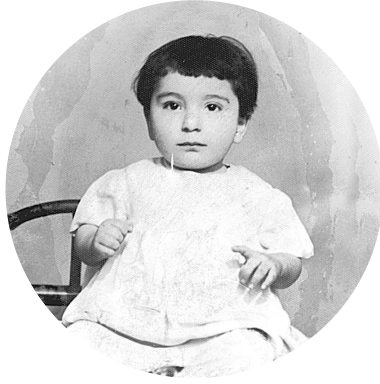
Tanımlamalar yerine karşılaştırarak göstermeyi yeğler; taşıyıcı bir bilinç, aydınlatıcı bir bellek sunar bize.

Onun, yazıda, bilimde varoluşunun seyrini birçok yanlarıyla ortaya çıkaran bu söyleşi kitabının imlediğim düşünce aralıklarıyla okunması, Kongar'ı daha iyi anlatacaktır bize diye düşünüyorum.

Şimdi okuyarak söyleşme sırası sizde, sevgili okurumuz.

BİRİNCİ BÖLÜM

Hatırlama Yolculuğu

Benim yaşamımdaki birtakım buluşmalar, görüşmeler, olaylar ve yaşanmışlıklar önceden hayal edilmiş, üzerinde duygu ve düşünceler üretilmiş, ondan sonra yaşanmıştır. Yaşanırken her anı bilinçle yaşanmış, bittikten sonra da geri dönüp tekrar anımsanmış, irdelenmiş, yeniden yaşanmış ve bir ölçüde yeniden değerlendirilmiş olaylar ve kişilerden oluşuyor benim belleğim. Bir başka deyişle, bazı olay ve ilişkileri üç kez yaşamış oluyorum.

Sorumluluk; ilkelerine bağıllık; aile sevgisi; kafasının dikine giderken aynı zamanda kendini herkesten çok eleştirme cesareti. Bilgiye ulaşma, edindiğı bilgiyi sindirip zihnini ve hayatını zenginleştirerek daha üst aşamaya çıkarma becerisi. Bürokrasinin tepe kademeleri dahil, hayatında edindiğı bilgi ve tecrübeleri yazarak paylaşma isteğı.

Emre Kongar kitabı, Türkiye'nin, üniversite camiasının, basın ve siyasetin tarihsel ve sosyolojik analizleri kadar, bu duygularla da yüklü.

“ *Bireysel açıdan aklımın erdiği, bilgimin eriştiğı tüm yaşam zevklerini tatmış, bütün tatminlere erişmiş bir noktadayım. Öğrencilerimden, okurlarımdan, izleyicilerimden, çocuklarımdan, torunlarımdan öğrenmeye devam ediyorum... Çalışıyorum, okuyorum, yazıyorum, ders veriyorum... Seviyorum, sevilirim... Bunlardan büyük mutluluk olabilir mi?* **”**

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1575-2

9 789751 415752

₺ 25,00